

**AUDIT JARAYONIDA TASHQI NAZORAT VA
UNING SIFATNI OSHIRISHGA TA'SIRI**

Abduraxmonova Nargiza Azamatovna

Tel :99899 404 22 93 00

Uqish: O'zbekiston Respublikasi Bank moliya Akademiyasi magestr

naabduraxmonova92@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tezisdagi tashqi audit jarayonining tashkilot faoliyatiga ta'siri va uning sifatini oshirishdagi roli o'rganilgan. Tashqi audit korxonalar faoliyatini mustaqil ravishda baholash orqali moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini tasdiqlaydi va xavflarni aniqlab, ularni kamaytirish bo'yicha tavsiyalar beradi. Shuningdek, tashqi nazorat korxonalarining qonunchilikka va standartlarga muvofiqligini ta'minlashga yordam beradi. Tezisdagi tashqi audit jarayonining sifatini oshirishga ta'sir qiluvchi jihatlari, xususan, tashkilotning bozor ishonchini mustahkamlashi, faoliyat samaradorligini oshirishi va nazorat mexanizmlarini yaxshilashi yoritilgan.

Kalit so'zlar: tashqi audit, moliyaviy hisobotlar, mustaqil auditorlar, qonunchilik muvofiqligi, ichki nazorat, samaradorlik, tavsiyalar, xavflarni aniqlash

Kirish. Bugungi kunda korxonalar faoliyatining samaradorligini oshirish va raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun ichki va tashqi nazorat mexanizmlariga alohida e'tibor qaratish zarur. Ayniqsa, tashqi audit tashkilotning moliyaviy holatini mustaqil baholash orqali uning ishonchliligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Tashqi audit nafaqat moliyaviy hisobotlarning to'g'riligini tekshirish, balki korxonaning umuman faoliyatini yaxshilashga xizmat qiluvchi tavsiyalarni ham beradi. Ushbu jarayon korxonalar rahbariyati uchun strategik qarorlar qabul qilishda ishonchli manba sifatida xizmat qiladi.

Tashqi auditning mohiyati. Tashqi audit mustaqil auditorlar tomonidan tashkilotning moliyaviy hisobotlari, ichki nazorat tizimi va faoliyatining boshqa jabhalarini tekshirish jarayonidir. Ushbu jarayon tashkilotning qonunchilikka muvofiqligini, hisoblarni yuritish usullarining to'g'riligini va moliyaviy ko'rsatkichlarning ishonchliligini ta'minlashga qaratilgan. Tashqi auditning asosiy maqsadi – moliyaviy hisobotlarni tekshirish orqali potentsial investorlar, kreditorlar va boshqa manfaatdor tomonlarga korxonaning haqiqiy holati haqida aniq va ishonchli ma'lumot taqdim etishdir.

Tashqi audit jarayoni bir necha bosqichlardan iborat: rejalashtirish, dalillarni yig'ish, tahlil qilish va xulosalar tayyorlash. Auditorlar bu jarayon davomida mustaqil va ob'ektiv baholashni ta'minlaydi, shuningdek, tashkilot faoliyatining yutuqlari va kamchiliklarini aniqlashda yordam beradi. Tashqi audit nazoratning kuchayishiga va

kompaniyaning ish jarayonini yaxshilashga yordam beradigan muhim omil hisoblanadi.

Tashqi auditning asosiy vazifalari. Tashqi auditning asosiy vazifalari ko‘plab jihatlarni o‘z ichiga oladi. Birinchidan, uning eng muhim vazifalaridan biri – moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini tasdiqlashdir. Auditorlar moliyaviy ko‘rsatkichlarni tekshirib, hisoblarni to‘g‘ri yuritilishi va hisob-kitoblar haqidagi ma'lumotlarning haqiqatga to‘g‘ri kelishini tasdiqlaydi. Bu, o‘z navbatida, investorlar va boshqa manfaatdor tomonlar uchun muhimdir, chunki ular tashkilotning moliyaviy holatini baholashda ishonchli ma'lumotlarga tayanishlari kerak. Ikkinchidan, tashqi audit jarayonida tashkilotning qonunchilik va moliyaviy standartlarga muvofiqligi tekshiriladi. Bu jarayon doirasida auditorlar tashkilot faoliyatining barcha jabhalarini tahlil qilib, muvofiqlikni ta'minlaydilar. Uchinchi vazifa sifatida, tashqi audit jarayoni korxonada mavjud xavflarni aniqlash va minimallashtirishga yordam beradi. Auditorlar faoliyat jarayonidagi kamchiliklarni va potentsial xavflarni aniqlab, ularni bartaraf etish bo‘yicha tavsiyalar beradilar. Tashqi auditning yana bir muhim vazifasi – tashkilot resurslaridan samarali foydalanishni baholashdir. Auditorlar jarayonlarni, xarajatlarni va umumiy samaradorlikni tahlil qilib, tashkilot uchun foydali bo‘lgan strategik qarorlarni tavsiya qiladilar.

Tashqi audit jarayoni samarali amalga oshirilishi uchun quyidagi tavsiyalarni inobatga olish muhimdir:

- **Audit jarayonini rejalashtirish:** Tashqi audit jarayonida rejalashtirish juda muhimdir. Auditorlar auditning maqsadlarini aniq belgilab, kerakli resurslarni va vaqtni hisobga olishlari kerak. Rejalashtirish bosqichida tashkilotning moliyaviy holati va faoliyat jarayonlari haqida keng qamrovli ma'lumot to‘plashi zarur.

- **Mustaqil auditorlarni jalb qilish:** Tashqi auditda mustaqil auditorlar ishtiroki auditorlik jarayonining ob'ektivligini ta'minlaydi. Tashkilotlar tajribali va ishonchli auditorlarni tanlash orqali audit sifatini oshirishlari mumkin.

- **Nazorat va tahlil tizimini o‘rnatish:** Tashkilot ichida samarali ichki nazorat tizimini yaratish orqali tashqi auditorlar uchun ma'lumotlarni yig‘ish va tahlil qilish jarayonini osonlashtirishi mumkin. Bu, o‘z navbatida, audit jarayonining sifatini oshirishga yordam beradi.

- **Tavsiyalarni amalga oshirish:** Audit natijalari bo‘yicha berilgan tavsiyalarni tezda amalga oshirish tashkilotning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Tashkilot rahbariyati auditdan keyin tavsiyalarning qanday amalga oshirilishini kuzatishi lozim.

- **O‘qitish va rivojlantirish:** Tashkilotlar ichki xodimlarini o‘qitish va rivojlantirish orqali ularning audit jarayoniga tayyorgarligini oshirishlari mumkin. Bu, o‘z navbatida, ichki nazorat tizimining samaradorligini oshiradi.

Xulosa. Tashqi audit jarayoni tashkilotlar uchun moliyaviy ko‘rsatkichlarning ishonchliligini ta'minlash, qonunchilikka muvofiqlikni nazorat qilish va xavflarni

aniqlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu jarayonning sifatini oshirish uchun rejalashtirish, mustaqil auditorlarni jalb qilish, ichki nazorat tizimini o'rnatish va tavsiyalarni amalga oshirish zarur. Audit jarayoni orqali tashkilotlar o'z faoliyatini yaxshilab, bozor ishonchini oshirishi va raqobatbardoshligini mustahkamlashi mumkin. Tashqi auditning o'rni va ahamiyati har qanday tashkilot uchun kelajakda muvaffaqiyatli rivojlanish uchun muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Турумова, Д. (2022). Банк кредитлари аудитини такомиллаштириш масалалари. *Science and Education*, 3(10), 640-645.
2. Abdumannonovna, T. D. (2023). WAYS OF DEVELOPING THE INTERNAL AUDIT SERVICE IN BUSINESS ENTITIES. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 2(8), 37-40.
3. Turumova, D. A., & o'g'li Tolibboyev, Q. G. (2023). AUDITORLIK FAOLIYATIDA TANLAB TEKSHIRISHNING MOHIYATI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(6), 234-240.
4. Turumova, D. A. (2023). O 'ZBEKISTONDA ICHKI NAZORAT TIZIMI– AUDITORLIK TEKSHIRUVI JARAYONINING ASOSIY ELEMENTI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(4), 608-612.
5. Abdumannonovna, T. D. (2023). AUDITORLIK TEKSHIRUVIDA MUHIMLIK DARAJASI. *SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH*, 2(14), 60-62.
6. K. Ahmadjonov, I. Yakubov *AUDIT ASOSLARI* Toshkent «IQ TISO D -M O LIY A » 2010
7. To'rayev A.N. Xo'jalik yurituvchi subyektlarda ichki auditni tashkil etish va uning uslubiyotini takomillashtirish. Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (DSc) dissertatsiyasi avtoreferati. Toshkent-2020
8. <https://na.theiia.org/membership/Pages/Membership.aspx>
9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Ichki audit xizmati xodimlarini tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 280-son qarori 05.05.2021.
10. "Byudjet hisobi va g'aznachilik ishi" kafedrasida "Byudjet tashkilotlarida ichki audit" UMK Toshkent – 2022